

Syntéza Davidsona a Grice:

/1/ Teorém *T* formy "*V* je pravda \equiv podvoditelný v (davidsonovské) teorii identifikuje význam věty *V* v jazyce společenství *S* (zkráceně: *T* je interpretativní vzhledem k *S*) tehdy a jen tehdy, když v *S* platí (lewisovská) konvence užívat *V* jen tehdy*, když mluvčí (griceovsky) míní, že *p*; a korelativně konvence interpretovat užití *V* tak, že mluvčí (griceovsky) míní, že *p*.

*"Tehdy a jen tehdy" zde není proto, abychom nevyloučili synonymii: v teorii se reflektuje tím, že tatáž propozice (na pravé straně ekvivalence v *T*) je přiřazena různým větám jazyka objektu.

/2/ (Davidsonovská) teorie identifikuje jazyk společenství *S* (tj. je interpretativní vzhledem k *S*) tehdy a jen tehdy, když pro všechny věty jazyka užívaného *S* generuje teoremy, které jsou interpretativní v právě definovaném smyslu.

(*D. Lewis: Languages and Language, in: D. Lewis Philosophical Papers, Vol. 1, Oxford UP 1983*)

Pravidelnost ("regularity") *R* v jednání nebo v jednání a tvorbě přesvědčení ("in action and belief") je konvencí ve společenství *G* tehdy a jen tehdy, když v *G* jsou splněny následující podmínky:

/1/ Každý člen *G* dodržuje *R* ("conforms to *R*").

/2/ Každý věří, že ostatní dodržují *R*.

/3/ Toto přesvědčení je pro každého dobrý a rozhodující důvod k tomu, aby sám dodržoval *R*: je to praktický důvod (pokud dodržování *R* spočívá v určitém způsobu jednání) nebo kognitivní důvod (pokud dodržování *R* spočívá v určitém způsobu utváření přesvědčení).

/4/ Členové *G* obecně preferují stav, v němž všichni zachovávají *R* - spíše než stav, v němž téměř, ale ne úplně všichni zachovávají *R* ("rather than slightly less than general conformity to *R*");

/5/ *R* není jediná možná pravidelnost, která by mohla splňovat předchozí podmínky.

/6/ V *G* je splnění /1/-/5/ společně známo ("is a matter of common knowledge"), tj.:

/a/ Každý ví, že /1/-/5/ platí.

/b/ Každý ví, že /a/ platí.

/c/ Každý ví, že /b/ platí.

Atd. *ad infinitum*

Poznámka:

Poslední podmínka je vzhledem k nekonečnému regresi psychologicky problematická. Lewis proto připouští i slabší verzi:

/a/ Nikdo v *G* není přesvědčen, že /1/-/5/ neplatí.

/b/ Nikdo v *G* není přesvědčen, že /a/ neplatí.

/c/ Nikdo v *G* není přesvědčen, že /b/ neplatí.

Atd. *ad infinitum*. Tento regres je sice nekonečný, ale neškodný, protože vzniká v rámci negativní podmínky (jde o regres ve specifikaci přesvědčení, která členové *G* nezastávají).

P. Grice, Meaning, in: P. Grice, Studies in the Ways of Words, Harvard UP 1989:

Mluvčí *M* **míní** svou promluvou *x*, že *p*, tehdy jen tehdy, když

/1/ *M* zamýšlí, aby *x* vyvolalo v adresátovi *A* přesvědčení, že *p*.

/2/ *M* zamýšlí, aby *A* rozpoznal intenci /1/.

/3/ *M* zamýšlí, aby intence /1/ byla naplněna prostřednictvím naplnění intence /2/.

(jádro původní Griceovy definice "utterer's meaning"; k dalším verzím definice viz P. Kořátko, *Význam a komunikace*, Filosofia, Praha 1998, kap. A.III; srov. též P. Kořátko, *Interpretace a subjektivita*, Filosofia, Praha 2006, Příloha, heslo *Intencionální sémantika*)

S. Schiffer, Meaning, Oxford UP 1972:

Užitím *x* mluvčí *M* **slíbil** adresátovi *A*, že vykoná *Y*, tehdy a jen tehdy, když *M* užitím *x* míní*, že vykoná *Y*, a zamýšlel navodit mezi sebou a *A* vzájemné vědění**, že *M* zamýšlel, aby částí důvodu *A*-ova přesvědčení, že *M* vykoná *Y*, bylo to, že *M* užil *x* se záměrem zavázat se k vykonání *Y*.

* "mínění něčeho promluvou" ve smyslu "utterer's meaning" (v.v.)

** "mutual knowledge" (českou verzi definice a komentář viz P. Kořátko, c.d.)

J. Searle, Speech Acts: An Essay in the Philosophy of Language, Cambridge UP 1970:

"Jestliže mluvčí *M* užívá věty *V* v přítomnosti posluchače *A*, pak užitím *V* upřímně a nedefektně **slíbuj** *A*, že *p*, tehdy a jen tehdy, když:

/1/ Podmínky vstupu a výstupu jsou normální.

Podmínky propozičního obsahu:

/2/ *M* užitím *V* vyjadřuje *p*.

/3/ Vyjádřením *p* specifikuje *M* svůj budoucí akt α .

Přípravné podmínky:

/4/ *A* by dal přednost tomu, aby *M* udělal α před tím, aby neudělal α a *M* věří, že tomu tak je.

/5/ *M* a *A* není zřejmé, že *M* udělá α za normálních okolností.

Podmínka upřímnosti:

/6/ *M* zamýšlí udělat α .

Podstatná podmínka:

/7/ *M* zamýšlí, aby ho užití *V* zavázalo vykonat α .

Kvazi-griceovská podmínka:

/8/ *M* zamýšlí, aby užití *V* vyvolalo u *A* přesvědčení, že podmínky /6/ a /7/ jsou splněny, na základě toho, že *A* rozpozná intenci *M* vyvolat toto přesvědčení, a zamýšlí, aby toto rozpoznání bylo zprostředkováno rozpoznáním věty *V* jako konvenčně užívané k vyvolání takových přesvědčení.

Konvenční podmínka:

/9/ Sémantická pravidla dialektu užívaného *M* a *A* jsou taková, že *V* je užita správně a upřímně tehdy a jen tehdy, když jsou splněny podmínky /1/-/8/.

Modifikace podmínky upřímnosti (tamtéž):

/6/ *M* zamýšlí, aby ho užití *V* učinilo odpovědným za záměr vykonat α .

J. Searle (tamtéž): Mluvčí vyjadřuje ("expresses") psychický stav specifikovaný v podmínce upřímnosti, implikuje ("implies") splnění přípravných podmínek a říká ("says") to, co je specifikováno v podstatné podmínce.

P. Kořátko, Význam a komunikace, Filosofie, Praha 1998:

/A/ Mluvčí *M* **slíbuj**e svou promluvou *X* adresátovi *A*, že vykoná akt α , tehdy a jen tehdy, když *X* zavazuje *M* vzhledem k *A* k následujícím intencím a přesvědčením (korelativně: když *X* platí jako manifestace těchto postojů):

Upřímnost:

I/1 *M* zamýšlí vykonat α .

Záměr:

I/2 *M* zamýšlí navodit vztah mezi sebou a *A*, v němž bude *M* povinován vůči *A* vykonat α .

Předpoklad účelnosti I (z hlediska záměru):

I/3 *M* věří, že *A* dává přednost tomu, aby *M* vykonal α .

Přesvědčení o splnění podmínek komunikace:

II/1 *M* věří, že okolnosti promluvy přinejmenším nevyklučují, že *A* může vnímat promluvu *X* a porozumět jí.

(Závazky skupiny II jsou společné všem typům mluvních aktů. Závazky skupiny I jsou nutné a dostačující pro odlišení slibu od ostatních typů mluvních aktů.)

/B/ Další závazky navozené (resp. manifestace vykonané) aktem slibu za standardních okolností:

Předpoklad účelnosti II (z hlediska záměru):

I/4 *M* není zřejmé, že by vykonal α , kdyby nevznikl vztah specifikovaný γ v I/2.

Kompetenční nárok (sebedůvěra):

I/5 *M* věří, že *A* ho považuje nebo by ho měl považovat za osobu, která je schopna vstoupit do vztahu specifikovaného v I/2.

Přesvědčení o relevanci:

II/2 *M* považuje svou promluvu za relevantní vzhledem ke kontextu.

Presupozice:

Mohou existovat propozice $q_1 \dots q_n$, takové, že promluva *X* zavazuje *M* k následujícím přesvědčením:

/a/ *M* věří, že $q_1 \dots q_n$ jsou pravdivé.

/b/ *M* věří, že *A* považuje $q_1 \dots q_n$ za pravdivé nebo alespoň že je nebude považovat za kontroverzní, t.j. že bude schopen je přijmout jako sdílené východisko komunikace. Pak $q_1 \dots q_n$ jsou presupozice promluvy *X* (a tedy i presupozice tvrzení vykonaného v *X*).

Další sémantické pojmy:

- *Význam promluvy* je mluvní akt, který je v ní vykonán: vymezuje se specifikací závazků, které promluva uvaluje na mluvčího.
 - Lokalizace výskytů proměnné *a* v definici (ve specifikaci obsahu jednotlivých závazků) vymezuje způsob, jakým je *propozice* formy *M vykoná a* vyjádřena (uvedena do komunikace) v promluvě se silou slibu.
 - *Význam věty* je její komunikativní potenciál spočívající ve schopnosti věty sloužit k vykonávání mluvních aktů (k vyjadřování určitých propozičních obsahů s určitou ilokuční silou), tj. k navozování jistých souborů závazků.
 - *Význam slova* spočívá v jeho příspěvku do významu vět, v nichž se vyskytuje.
-

Trojí teze o normativitě:

- /a/ Význam promluvy je souhrnem jejích normativních důsledků (specifického druhu, vymezeného v definicích základních typů mluvních aktů).
- /b/ Význam promluvy musí být determinován s normativní silou.
- /c/ Na determinaci významu promluvy se nutně podílejí normativně fixovaná přiřazení mezi výrazy a významy (jazykové konvence).

(P.K. se zavazuje jen k /a/).

Analogie Moorova paradoxu ("Kočka je na rohožce, ale já tomu nevěřím")

pro slib:

- ad I.1: Slibuji, že přijedu do B., ale nepojedu nikam.
- ad I.2: Slibuji, že přijedu do B., ale nechci se k tomu zavazovat.
- ad I.3: Slibuji, že přijedu do B., ale ty o to nestojíš.
- ad II.1: Slibuji, že přijedu do B., ale ty mě neslyšíš.
- ad presupozice: Slibuji, že přijedu do B., ale já už tam jsem.

Komunikativní triky založené na manifestacích

(jedna z manifestací přítomných v aktu slibu se ocitá v centru komunikativního zájmu; mluvčí nezastává manifestovaný postoj):

/A/

ad I/1: Příkladem je jakýkoli slib, jehož účelem je vyvolat mylná očekávání týkající se chování *M*.

ad I/2: *M* slibuje *A* finanční výpomoc, aby dal najevo odhodlání vzít na sebe takový závazek: zároveň doufá, že *A* odpoví "To nemohu přijmout", takže závazek nebude nastolen. Přesto vyslovuje plnohodnotný slib, jak se ukáže v případě, kdy *A* nesplní očekávání a odpoví: "To je od tebe pěkné".

ad I/3: *M* slibuje svému hostiteli *A*, že brzy půjde, aby dal najevo přesvědčení, že *A* není jeho přítomnost vhod: ve skutečnosti věří v opak a slib vyslovuje jen proto, aby si vynutil odpověď: "To mi nemůžete udělat".

ad II/1: *M* říká u dveří do ložnice (šeptem, ale tak hlasitě, aby ho slyšel neodbytný host): "Hned jsem u tebe, jen co se rozloučí pan Novák". Jeho záměrem je manifestovat přesvědčení, že v ložnici je jeho paní, a uspišit tak odchod hosta. Ve skutečnosti věří, že manželka je mimo dům; pokud se v tom mylí, slib byl vykonán a je vymahatelný.

/B/

ad I/4: *M* slíbí *A* (své ženě), že se ovládne a nezabije jejího nápadníka, jen proto, aby dal najevo, že se to chystal udělat: ve skutečnosti nic takového neměl v plánu.

ad I/5: *M* pronese formuli slibu jen proto, aby manifestoval přesvědčení, že *A* je (stále ještě) ochoten akceptovat jeho závazky daného druhu: ve skutečnosti tomu sám nevěří. Nebo se chce jen přesvědčit, jak si v této věci stojí u *A*.

ad II/2: *M* slíbí, že brzy půjde, poté co jeho hostitel projevil známky vyčerpání. Záměrem *M* je manifestovat přesvědčení, že existuje souvislost mezi jeho přítomností a únavou *A*. Ve skutečnosti toto spojení nepřipouští a očekává, že *A* je rozhodně popře.

ad presupozice: *M* chce, aby *A* věděl, že je podváděn, ale nechce se ocitnout v roli donašeče. Svě sdělení proto umístí do presupozice slibu: "To o tom románku vaší paní si samozřejmě nechám pro sebe" - čímž manifestuje přesvědčení (které nezastává), že *M* o své situaci již ví.

I. K pojmu významu a k aspiracím teorie významu

"The task of the theory of meaning is to give an account of how language functions, in other words, to explain what, in general, is effected by the utterance of a sentence in the presence of hearers who know the language to which it belongs."

M.Dummett, *The Logical Basis of Metaphysics*, Harvard UP 1991, p. 21.

"In the end, the sole source of linguistic meaning is the intentional production of tokens of sentences. If such acts did not have meaning nothing would."

D.Davidson, *Locating Literary Language*, in: *Literary Theory after Davidson*, ed. by R.W.Dasenbrock, University Park, PA 1993, p.298

"Meaning, in the special sense in which we are interested when we talk of what an utterance literally means, gets its life from those situations in which someone intends (or assumes or expects) that his words will be understood in a certain way, and they are. In such cases we say without hesitation: how he intended to be understood, and was understood, is what he, and his words, literally meant on that occasion. There are many other interpretations we give to the notion of (literal, verbal) meaning, but the rest are parasitic upon this"

D.Davidson, *The Social Aspect of Language*, in: B.McGuinness and G.Oliveri (ed.), *The Philosophy of Michael Dummett*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht-Boston-London 1994, p. 11-12.

"... the concepts of a language or of meaning, like those of sentence or a name or of reference or of truth, are concepts we can grasp and employ only when the communication of propositional contents is established."

Ibid, p. 11.

II. K problému "actual language relation"

"Notions like 'language' and 'means' should always be thought of as intrinsically relativized to population of language users. The real semantical notions are not 'L is a language' or 'S means M in L', but 'L is the language of population P, and 'S means M in the language of P'. Clearly, these notions cannot be reduced formalistically to logical and syntactical notions. Facts about use of language in a population have to be introduced - and so psychological notions are needed in the analysis of semantical concepts."

B.Loar, *Two Theories of Meaning*, in: G.Evans, J. McDowell (eds.), *Truth and Meaning*, Oxford, Clarendon Press 1976.

"...the significance of the claim that a certain sentence S means p in L cannot be appreciated independently on any consideration of what it would be to speak L".

M.Davies, *Meaning, Quantification and Necessity: Themes in Philosophical Logic*, London 1981, p.

7

"Acceptability of a bipartite theory of the sort constituted by combining a theory of meaning with a theory of force would require that the descriptions of linguistic facts which it yields should fit coherently into a wider context in which the speaker's behaviour in general, including linguistic behaviour, under those descriptions, and their non-linguistic behaviour, under suitable descriptions, can be made sufficiently intelligible in the light of propositional attitudes (centrally, beliefs and desires) whose ascription to them is sufficiently intelligible in the light of their behaviour, again, and of the facts which impinge on them."

J.McDowell, Truth-Conditions, Bivalence and Verificationism, in: G.Evans, J. McDowell (eds.), Truth and Meaning,Oxford, Clarendon Press 1976